

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט
נר מצוה

יא א ב טו"ט י"ד סי
קספ טע"א א
יב ג מ"י פ"ה מהל'
מעשר שני ה' יד:
יג ד מ"י ט"ז ה' ה'
ועי' ב"ש פ"ה דלמנאי
משה ט:
יד ה' מ"י ט"ז ש"ס ה'
ד:

רבינו חננאל

על דינין מחלוקת דאמר
ר' יוחנן אסור ללוות
דינר ברבין ומיסתברא
דינר של זהב דינר של
זהב ואלבאי דב"ש דסברי
הבא פירא הוא והוא
ליה כספא כסאה ואסור.
ואילוי עמה ההלכה בכך
היינו מקשיין וי' ר' יוחנן
כב"ש אמרה לשמעתי
אלא כיון דנחת לא חשש
לה דרתינן הכי לא לעולם
על יוחנן דאמר פירות על
דינרין דברי הכל מחללין
אסור ללוות דינר דינר
משום דהוא דלענין מקח
ומכר שרייה כפיא דהנן
הזהב קונה את הכסף
גם הוא לענין הלואה
משום חומרא דרביית
עשאו פירא ואסור. אבל
לגבי פירא לעולם טיבעא
הוי. ואסור הכי נמי
מסתברא דלא קי"ר ר' יוחנן
כב"ש. וסלקה הכי לר' יוחנן
הוי ומחללין מעשר שני
ברבין זהב ואצ"ג דאסור
ללוות דינר דינר. ת"ש
ל מעשר שני נתן
לאכילה ולשתייה ולטיבה
וכו' והנן הפורט סלע של
מעשר שני בירושלים ב"ש
אומרים בכל הסלע מעות.
וב"ה אומרים בשקל כסף
ובשקל מעות פ"י מעות
הללו פרישי אינן ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבה
ואפ"י כסף שני פ"י אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפרוטי בכסף
אחר שנא' וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזה נפשך והוה כסף
כסף ריבה. ואי איתמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

אסור ללוות דינר דינר זהב ויכירי ויבא לידי רבית וזדניר זהב קאמר כדמפרש ואולי: לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דברי הכל מחללין. ולגבי פירא טבעא הוי: כיון דלענין מקח וממכר שויהו רבני כי פירא. כדחנן (לעיל דף מד.) הזהב קונה את הכסף: רבנן נמי מסתברא. דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין: הפורט סלע ממועט מעשר שני. מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני וזבא לפורטן כסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדריך: ז"ש אומרים בכל הסלע מעות. אם זבא לפורטן יפרוט כולן ויתן מעות כסלע כל הסלע: וז"ה אומרים. לא יפרוט אלא חציין שהפרוטות יולאו בירושלים וכשיבא שם יחא כריך לפרוטות מיד לקנות כרכי סעודה ואם ירוצו הכל אכל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונתמלא מעשר שני נפקד לפיכך ישאו פרוטות עמנה להוליא במקמא לכשילו יפרוט הכסף שצידו מעט מעט: כסאה לז"ש כו'. דמדתני ממועט מעשר שני ש"מ חילל פירות על הפרוטות: לגבי דהבא מיבעיא. דמחללין פירות. ומיזבאת דמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת: כסף. ולרמ' הכסף והלכת (דברים יד): כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם אמה כריך לזור צידך ולהוליך ולא שחלל אומרו כסף על כסף אחר: הכסף כסף ריבה. כסף יתירה כמיזבא כפרשה: אף בפירות על דינרין מחלוקת. וטעמא דז"ש משום דהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: ולמ"ד בסלעין על דינרין. דוקא פליגי בטעמא דז"ש משום כסף שני הוי ולא משום דהבא פירא שני אדמיפלגי בסלעין על דינרין. שיש לטעות ולומר טעמא משום דהבא חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין על סלעין שניהם של כסף: הוה אמינא. בסלעין על סלעין הוא דפליגי בית הלל עליוהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: אכל בסלעין על דינרין אימא מודו להו. דלא מיתחלי משום דהבא פירא הוא קמ"ל: ה"ג הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. שהיה מחליף סלעים שצידו ונטול פרוטות להוליאם ללכרי סעודות מעשר: כיון שמאי אומרים. אם זבא להחליף כל הסלעין שצידו כמעות יחליף: וז"ה אומרים. לא יחליף אלא חציין שמה לא ישהה צעיר עד שיוציא את כולן ויפקיד צעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נתמלא שולחני משתכר שני פעמים ומעשר שני נפקד: פ"ש. מההיא קמייאת דלא מיירי בירושלים דמחליף פרוטות ונטול סלע:

אסור ללוות דינר דינר דמיא אילויא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איבא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש ומי יוחנן הוא דאמר אין מחללין לא לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללין ושאיני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שויהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקרו ויול לגבי הלואה נמי פירא הוי ה"ג מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמר אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש"מ ת"ש ה"ה הפורט סלע ממועט מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללין לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגיין הריפי לישנא אחרנא אמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי הכסף יכסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללין דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללין קמ"ל ת"ש ה"ה הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללין ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה ונתתה הכסף בכל אשר תאזה נפשך בבקר ובצאן תא שמע ה"ה הפורט סלע ממועט מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי גזרינן שמיא

אסור ללוות דינר דינר זהב ויכירי ויבא לידי רבית וזדניר זהב קאמר כדמפרש ואולי: לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דברי הכל מחללין. ולגבי פירא טבעא הוי: כיון דלענין מקח וממכר שויהו רבני כי פירא. כדחנן (לעיל דף מד.) הזהב קונה את הכסף: רבנן נמי מסתברא. דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין: הפורט סלע ממועט מעשר שני. מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני וזבא לפורטן כסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדריך: ז"ש אומרים בכל הסלע מעות. אם זבא לפורטן יפרוט כולן ויתן מעות כסלע כל הסלע: וז"ה אומרים. לא יפרוט אלא חציין שהפרוטות יולאו בירושלים וכשיבא שם יחא כריך לפרוטות מיד לקנות כרכי סעודה ואם ירוצו הכל אכל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונתמלא מעשר שני נפקד לפיכך ישאו פרוטות עמנה להוליא במקמא לכשילו יפרוט הכסף שצידו מעט מעט: כסאה לז"ש כו'. דמדתני ממועט מעשר שני ש"מ חילל פירות על הפרוטות: לגבי דהבא מיבעיא. דמחללין פירות. ומיזבאת דמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת: כסף. ולרמ' הכסף והלכת (דברים יד): כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם אמה כריך לזור צידך ולהוליך ולא שחלל אומרו כסף על כסף אחר: הכסף כסף ריבה. כסף יתירה כמיזבא כפרשה: אף בפירות על דינרין מחלוקת. וטעמא דז"ש משום דהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: ולמ"ד בסלעין על דינרין. דוקא פליגי בטעמא דז"ש משום כסף שני הוי ולא משום דהבא פירא שני אדמיפלגי בסלעין על דינרין. שיש לטעות ולומר טעמא משום דהבא חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין על סלעין שניהם של כסף: הוה אמינא. בסלעין על סלעין הוא דפליגי בית הלל עליוהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: אכל בסלעין על דינרין אימא מודו להו. דלא מיתחלי משום דהבא פירא הוא קמ"ל: ה"ג הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. שהיה מחליף סלעים שצידו ונטול פרוטות להוליאם ללכרי סעודות מעשר: כיון שמאי אומרים. אם זבא להחליף כל הסלעין שצידו כמעות יחליף: וז"ה אומרים. לא יחליף אלא חציין שמה לא ישהה צעיר עד שיוציא את כולן ויפקיד צעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נתמלא שולחני משתכר שני פעמים ומעשר שני נפקד: פ"ש. מההיא קמייאת דלא מיירי בירושלים דמחליף פרוטות ונטול סלע:

מעשר שני שנתערבו מביא כסלע מעות ומחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אכל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חזירו יהא מחולל עליו משום דלין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים שזין זה כזה ולכן אין מחללין אכל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי אמיא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בטר זבא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר ותכמים מתירין [לפנינו שם במס' מעשר שני לא נתמלא כן וע"ש במ"ש עכבא דנוסחא אחת היזה לפניהם]:
השתא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו וצירושלים עיקר חלול הוא כסף על פירות כדי לאכלס או על פריטי כדי לקנות בהם כורך אכילה ולכן לא פריך מינה ללישנא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פירא אלא למ"ד טעמיהו דז"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני כסבור שאין לחלק בין מוך לירושלים לחוץ לה: **בב"ל** אשר תאזה נפשך. ואם תאמר והא צעיר פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא מנמטין אלא מים ומלא אכל לא פרוטה דפרוטה כונה בקר ואלא דהווי פרי מפרי:

(א) עדיין פ"ה מ"ט מע"ש
פ"ב מ"ח כבודות נ;
(ב) עדיין פ"ה נ"מ"ט מע"ש
פ"ב נ"מ"ט א' עדיית שס
מ"ט מע"ש שס מ"ח
כבודות נ; (ד) ב"ש
ולכשילמס.

תורה אור השלם
1 ונתתה בפקדן בקר
הפקדן בידך ויתקבל אל
הפקדן אשר יבחר
אלהיך בו;
דברים יד כה
2 ונתתה הפקדון בכל
אשר תאזה נפשך בבקר
ובצאן ובין ובשכר ובכל
אשר תשאלק נפשך
ואתקבל שם לפני
אלהיך ושמחת אתה
וביתך;
דברים יד כו

הגהות הב"ב
(א) תוס' ד"ה ככל וכו'
שכל פעם משתכר
השולחני ומנאל:

גליון הש"ס
גמ' הפורט סלע ממועט
מע"ש. עין לקמן דף נג
ע"ה תוס' ד"ה דלמא אמי:

מוסף רש"י
הפורט סלע ממועט
מעשר שני. ממנו מעות
ורוצה להחליפן בסלע כסף
מפני משוי הדריך (בכורות
ט).

(א) צ"ל בפיק מעשר שני וכו'
ולכסה וכו' מן פירוט סלע
וכו'.